Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Середа дня 14 Грудня 1927 р. Ч. 51 (58).

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки.

Ціна 20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чверть річно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр, рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті

Рукописів не звертається. —Оголошення після умови
Непідписаних дописів не приймається

Тільки до 31 грудня

можна в цьому році вносити деклярації за українську викладову мову в школі. Яке село ще не подало деклярацій до шкільного інспектора, хай поспішиться.

Хто стоїть на сторожі прав нації.

В ч. 47 нашого часопису ми поставили „Українській Ниві" виразне питання: що це має значити, що ця варшавська газета, яка видається—як вона сама про себе каже — „за допомогою відданих українській справі людей" і — мабуть—дякуючи їх допомозі розрослась уже у видавництво досить коштовне, трактує наші західно-українські справи так саме, як і преса польська? Що значить, наприклад, що в ній, так само як і в польських газетах усіх напрямків, питання наших північно-західних земель відсепаровується від загального питання українських земель під Польщею і справа Галичини чомусь завсіди оминається? Що значить, що „Укр. Нива" з таким самим задоволенням, щоб не сказати злорадством, вічно товче на своїх сторінках про соймових і сенатських „банкротів", як це робиться вряди-годи і на сторінках польської преси, або як це робив небіжчик „Дзвін", що видавався на польські гроші? Що значить, що керовники і співробітники „Української Ниви" так багато місця уділяють на її сторінках немилим для себе особам, дискредитуючи їх, як це робило свого часу і „Życie Wołynia", закидаючи їм погоню за мандатами, —в той же час на тих же сторінках вихваляють самих себе, як найкращих організаторів, коопараторів, українізаторів то-що, недвозначно підкреслюючи тим бажання самим дібратися до тих посольських мандатів? Що значить, що взагалі в „Українській Ниві" багато пишеться на тему — „грязь Москви", і ніколи нічого ще не написано на тему— „варшавське сміття"? Що все це має значити?—поставили ми питання, і накінець поширили його другим: чи не є це свідоме розбивання нашого фронту, що з чийогось „polecenia" має йти ще й з того боку, який називає себе національним?..

На відповідь не прийшлося довго чекати. Як ті ножиці, що зараз таки забренчать, коли по столі стукнути, так моментально зареагував на нашу передову п. редактор П. Певний. Зареагував аж у двох числах „Укр. Ниви" довжелезними статтями, в яких намішав гороху з капустою, ординарної лайки і сумнівної вартости дотепів та ріжних натяків зі спробами розумної й поважної думки. Відповідь такої „льогічної" вартости само собою—не могла бути тею відповіддю, якої ми чекали, ставлячи наше питання ясно й виразно. Це було скорше ухиленням од ясної відповіді, бо зрештою ясну відповідь міг дати лише хтось—так би мовити—з ідейних керовників „Укр. Ниви" і дійсних заступників політичного напрямку, органом якого є це видавництво, а не людина, що репрезентує собою лише технічну силу видавництва. Але ото появилось ч. 66-67 „Україн. Ниви" а в ньому передовиця, затитулована— „На сторожі прав нації". Цю передовицю писав напевне не п. Певний, а хтось инший, хтось з чолових представників того напрямку, який—на жаль—нам приходиться поборювати. Вважатимемо цю статтю редакційною, з значить висловом політичних поглядів усіх тих людей, що складають редакцію „Української Ниви", і що на наших землях взялись вести нову політику.

Хто ж вони—ті люди?—Це майже виключно емігранти, що після катастрофи в 20 році опинились одні в Тарнові, другі за дротами. Потім розійшлись вони по цілій Польщі, шукаючи заробітку й хліба. Були вони всюди: по ріжних установах, канцеляріях, банках, навіть тартаках, але найменьше їх пускали на наші українські землі. Бідували, голодували. Коли хтось з них таки продирався до своїх, то мусів сидіти, як миш під мітлою, щоб не бути викинутим навіть за небезпечний кордон. Від року відношення влади до них змінилося: многим із них позволено поселитись „на кресах", многі з них навіть „обивательство" дістали— і таким чином дістали тепер до деякої міри вільний рух і свободу ділання. Ми раді були поселенню їх серед нас, як мусять бути взагалі раді українські націоналісти, коли бачать, що ряди їх збільшуються новими членами і скріплюються інтелігентними й культурними силами.

Що ж то за нова політика, яку взявся вести дехто з тих людей?—Як видно з їх цілої поведінки, що кидається нам в очи вже від довшого часу, і як сформуловано її у згаданій передовиці „Укр. Ниви", ця політика має бути слідуюча: „не можна жити—кажуть вони: тільки негуванням, а мусить ще бути й програм позитивний", бо „політика негування не тільки не давала українцям жадних здобутків, а ще й поставила їх в позицію добровільного відмовлення від усіх прав, які за ними забезпечувала й забезпечує конституція польської держави". Через те, відкинувши, як не доцільні, всі дотеперішні політичні методи, якими керувалися дотепер не тільки „збанкрутовані посли й сенатори", але й взагалі вся українська інтелігенція західно-українських земель, „полишаючи на боці демагогію", вони мають домагатися: національної школи, національної церкви, землі для тих, хто її обробляє, дешевих кредитів і т. и. Список тих домагань становить аж 10 точок (що, до речи сказавши—становить лише незначну частину точок, виписаних у відомій українській відозві підчас попередніх виборів, яка була затитулована „Чого хоче список № 16), серед яких точка 9 домагається „оборони української еміграції —творчої сили Волині й Полісся". Всі ці точки нарешті зібрані в одно загальне домагання, в якому підкреслена і та остаточна ціль, до якої змагають наші політики: „українські націоналісти стоять безоглядно на ґрунті цієї національно-господарської платформи, здійснення якої наблизить нас до національно-територіяльної автономії північно-західніх українських земель".

Отже, ясно, точно й зрозуміло... Панове, що „обовязком своєї державницької чести" рахують конечність своєї „інтервенції в справі занепадаючих (як вони пишуть) північно-західніх земель", домагаються лише одного: одержання від уряду елементарних громадянських прав, полегкостей характеру національного, головне ж—можливости осягнення господарчої плятформи, після чого наблизиться й можливість здійснення і національно-теріторіяльної автономії... Навіть не тієї автономії вони домагаються зараз, безпосередньо, як певної плятформи для господарчого розвитку української землі і українського народа. Ні, на таку сміливість вони собі не можуть дозволити. Національно-теріторіяльна автономія в їх політичному пляні стоїть аж на кінці, як щось дуже далеке. Ясно! Думка тарновських банкротів (вживаємо вираз „Укр. Ниви") навіть так далеко сягнути не може, як національно-територіяльна автономія всіх земель під Польщею сущих, не сміє навіть домагатися реалізації того, чого не так давно вимагали від польського уряду польські соціялісти, що внесли проект автономії не тільки для північно-східних, але й всіх західно-українських земель. Через те то так послідовно „Укр. Нива" не зачіпає справи Галичини і Холмщини, як чогось забороненого навіть для теоретичного обговорення. Через те ж то на сторінках „Укр. Ниви" так часто обкидається болотом всіх немилих їм осіб, які, не дивлячись на своє „москальофільство" й чорносотенство" в минулому, все ж таки для свого сучасного політичного програму мають рамці більші й ширші, ніж наші нові політики.. Словом, тепер для нас ясно все: на свої питання ми дістали відповідь вичерпуючу. Панове з „Україн. Ниви" тільки для „красного слівця" називають себе стопроцентовими націоналістами і пишуть про „імпондерабілії", закидуючи другим загублення національної чести. Самі ж, не будучи нічим особливо важним, змушені (хіба що вимогами шлунка), порушити найголовніше з тих „імпондерабілій", а саме вимогу національної чести—трівати на державно-соборницькій позиції.

Після цього також зовсім ясно, що з такими „націоналістами" нам не по дорозі. І яким би великим культурним надбанням для наших бідних інтелігенцією земель вони не були, яку би „творчу силу" не уявляли, ми, „збанкротовані політики" Волині, Холмщини і Підляша, разом з галичанами (серед яких — думаємо— взагалі культурних і зосібна фахових людей знайдеться все таки

Могила учителя Федоса Орендаренка.

1923 р. в с. Мокрому, Дубенського повіту, помер б. учитель місцевої народньої школи Федос Орендаренко. За велику працю на ниві народній, яка підірвала його слабі сили, за національне освідомлення, вдячні селяне поховали його коло своєї церкви і на могилі поставили хрест-памятник. Вмішуючи тепер фотографію цеї могили, ми хочемо тим вшанувати память Ф. Орендаренка, а декому з громадян с. Мокрого пригадати, що не по тій дорозі вони тепер йдуть, по якій їх провадив незабутний їх учитель-націоналіст.

більше, ніж серед наших емігрантів) будемо поборювати ту політику. Будемо її поборювати, бо свідомі того, що ця політика є такою-ж чужою для нас і шкідливою для нашої справи, як і політика Сельробів. Це є та сама політика, тільки з другого кінця.

Вирвім з корнем ту коромолу,
Що з малого гріх великий робить,
Що нечайно брата братом гнобить,
Щоб засісти з ворогом до столу
І. Франко.

Значіння й причини виборчого бльоку національних меншостей.

Виборчий бльок національних меншостей в Польщі не новина. Такий бльок був вже підчас виборів 1922 року. По правді кажучи, те тепер не требаби й писати про то, чи той бльок для нас корисний чи ні, чи він потрібний, чи ні. Все це докладно обговорено й доказано ще в 1922 р. Від того часу нічого не змінилося, осталися всі ті самі причини, які довели в 1922 р. до бльоку, той бльок доказав свою корисність, а то й конечність для всіх нац. меншостей, і тепер здавалосьби, остається тільки відновити його й тільки. Проте, як бачимо з преси, новий бльок стрінувся не тільки з нападами з боку польського, але й з боку деяких груп нац. меншостей, в тому числі і деяких груп українців.

Чому на бльок нападають поляки—це зрозуміле. Відомо, що в Польщі є більше як третина не поляків, отже й стільки повинно би бути їх представників у соймі й сенаті. Виборча ординація так зложена, що нац. меншости вже у ній покривджені, бо на один голос поляка припадає півтора а то й два і три голоси українців. Колиж всі нац. меншости підуть до виборів кожна з окрема, то в соймі заледви, чи буде одна четверта їх представників. А бльок дає нац. меншостям таке представництво у соймі, якого дуже не хочеться полякам. По друге—бльок нац. меншостей це дуже неприємне свідоцтво для Польщі за границею. Бо він показує, що справа нац. меншостей в Польщі, яка є забезпечена міжнародними трактатами, стоїть зле, а польські закони у цій справі є тільки законами на папері. Ясно, що такий бльок треба розбивати.—Колиж на бльок нападають самі нац. меншости, то це що найменше незрозуміле. Звичайно—не береться тут в рахубу тих, що їм заплачено за те, щоби вони розбивали бльок. Тут все ясно.

Треба знати, що теперішній бльок нац. меншостей буде з певністю останнім бльоком. Теперішню виборчу ординацію складено навмисне так, щоби дати при виборах як найбільшу перевагу полякам. Творці ординації не припускали, що можуть з собою зговоритися й українці й білоруси й німці й литовці і навіть жиди. Вони думали, що всі користи з бльокування матимуть самі поляки. Але у 1922 р. побачили, що палиця має два кінці. І вже в останньому соймі праві польські кола намагалися за всяку ціну змінити виборчу ординацію, щоби не допустити знов до бльоку нац. меншостей, з окрема, щоби не допустити, щоби з Волині не було ні одного посла поляка. Звичайно—слідуючий сойм безумовно відразу подумає про виборчу ординацію, змінить її, а тоді не виключене, що в скорім часі матимемо нові вибори вже на підставі нової ординації, в якій бльоки будуть неможливі. Отже тепер остається нам в останнє використати теперішню виборчу ординацію, щоби провести як найбільше послів нац. меншостей, які не допустять до того, щоб ще й далі обкрокували наші права.

Користи з бльоку в 1922 р. очевидні. Всі нац. меншости, що входили в бльок, а з окрема ми українці досягли того, чого бажали. Колиж тепер дехто вказує, що в нас, приміром, були погані посли, то цеж і дурень скаже, що тут бльок ні при чім. Яких кандидатів ми поставили, такі й вийшли. А що між добрими найшлись і погані, то трудно. До виборів 1922 р. в нас майже не істнувало громадське життя і на ті умови вибралось тих, які видавались найкращими. Вони такими й були, чого доказує цілий перший рік істнування Українського Клюбу і дальший брак громадських робітників на Волині. А що пізніще почали розбиватися, сваритися, а декотрі зовсім відійшли від тих засад, які голосилось підчас виборів, то це наслідки тяжких умов, слабого характеру окремих послів і ворожої акції серед послів, на яку деякі і зловились. Тепер-же за нами слава Богу 5 літ сякого-такого громадського життя; тепер вже виявили себе і ті, що поклоняються червоній Москві і ті, що сидять на ласці панів, як теж і ті, що помимо найбільших труднощів виконують чесно свій обовязок перед громадянством. Тепер є вже більше даних за те, що народ у своїм виборі не помилиться і поставить на листу таких людей, що не зрадять його інтересів для власної користи. Звичайно—тоді й з бльокової листи вийдуть такі посли, яких народові й потрібно.

Що бльок нац меншостей має величезне значіння, про це свідчить найкраще той крик, який знявся на самі чутки про можливість його створення. Коли тільки появились чутки, що має повстати "бльок національних меншостей, польська преса, і то ніби поступова, т. зв. „санаційна", так закричала, що аж польська ендеція роти пороззявляла. Наведемо тут кілька голосів.

„Епока": „Що-ж то ховається під тою назвою (шіснадцятка), яка для чужинця є зовсім незрозумілою, а в кожного поляка без ріжниці переконань, викликає однакове почуття—почуття обурення й ненависти"... „Шіснадцятка", відома з попередніх соймових виборів, не є звичайним виборчим бльоком, що повстає на ґрунті спільних господарчих, культурних чи політичних потреб; вона є заговором проти держави створеним і підтримуваним з зовні"... „Чи не знають вони (жиди), що стремлінням українських і білоруських політиканів, навіть тих, що відхрещуються від більшовицьких впливів, є що найменше сепаратизм? Чи в інтересі жидів..." Йти з ними?" „... відновлювання „шіснадцятки" не можна інакше розуміти, як новою атакою на польську державу всіх нац. меншостей. Також державні власти мусітимуть витягнути з того консеквенції по відношенню до всіх складових частин тієї спілки. А передовсім відповідальність спаде на жидів..."

Майже те саме пише і „Кур'єр Поранни" і „Глос Правди". Пізніще й самим їм було ніяково, що дописалися до такої чорносотенщини і трохи притихли. Але вже після вступного заключення бльоку читаємо знов у новій газетці, що почала виходити в Варшаві, мабуть виключно на час виборів,—„Жулти Експрес Ноцни":

„Створення бльоку національних меншостей до зближаючихся виборів сталось доконаним фактом. Національні меншости — українці, білорусини, литвини і німці, котрих вяже спільна ідея відірвання частини краю від Польщі і прилучення їх до сусідніх держав, спряглись до виборів і провадять агітацію під гаслом боротьби з польскістю. Що-ж одначе роблять жиди в тім товаристві?.. Розсіяні більш-менш рівномірно у всіх частинах Річипосполитої, співпрацюючи—як елемент переважно купецький—з населенням польським, що з населенням тим від віків співжиє—чого-ж можуть шукати в компанії поріщених ворогів тієї людности і польської держави?.. Не може-ж бути сумніву, що жиди заінтересовані є в щасливім розвитку польської державности, бо-ж тільки такий розвиток в полученню з оживленням господарського темпу життя—може їм дати добробут і задоволення!!! Тимчасом зложення підпису пана Грінбаума під антипольським пактом спільно з пп. фон Гассбахом і Левицьким—можемо визнати лише як акт безглядно документуючий вороже відношення до польського громадянства і польської держави. Малопольські (галицькі) жиди на щастя для себе—не далися омотати сіттю грінбаумсько - гассбаховських інтриг і підуть до виборів самостійно; і хоч польські сторонництва будуть —річ зрозуміла—боротись з ними в виборчій акції—то одначе боротьба та не буде позбавлена куртуазії що-до противника, котрий заховався як джентельмен. Але що-до грінбаумського бльоку боротьба мусить бути безпардонна. Провокація викликати мусить однаково сильний відрух протесту в цілім польськім громадянстві—без огляду на партійну орієнтацію.. Жидівські купці надумаються ще, що зробити. Нехайже—у власнім інтересі, добре надумаються, поки приступлять до антидержавної компанії..."

Що-ж тут до цього додавати? Що тут говорити про те, як до цієї справи ставиться польська чорна сотня, коли „поступові елементи в звязку з бльоком обдирають нас з гідности й чести, весь народ платними агентами обзивають?—Отак ставляться вони до бльоку нац. меншостей, і рівночасно, може й не хотячи, виявляють найкраще, яке то величезне значіння має бльок здорово думаючих національних меншостей.

На те дістають слушні відповіді від представників нац. меншостей. Навіть прихильні їм жиди кажуть їм виразно, що причиною створення бльоку нац. меншостей є самі поляки, які своєю політикою по відношенню до нац. меншостей примушують їх йти разом, бльокуватися, щоби боронити своїх прав. Отже не українці, чи білоруси, чи жиди, чи хто інший творять бльок нац меншостей, а творить його спільна кривда всіх нац. меншостей, яка лежить в основі виборчої ординації.

Дуже добру оцінку бльокові нац. меншостей дав незалежний литовський орган. Але про це иншим разом.

„Політика є проявом змагання сил суспільних, є проявом боротьби за життя вищого порядку".

Цікава „інтервенція".

Весь наш народ знає дуже добре, що це таке—інтервенція Тих „інтервенцій" від 1917 року бачили наші українські землі чимало, а кожна вилазила нашому народові боком. Проте ще й сьогодня у нас чимало таких, що „інтервенції" їм спати не дають і чекають її одні зі Сходу, щоби визволила нас зпід Польщі, а другі з Заходу для визволення українського народу зпід червоної Москви. Та нещаслива „інтервенція" закорінилась в душах слабодухів, які стратили віру в силу свого народу і покладають надії на силу чужу, яка визволить той „бідний, нещасливий" український нарід;—привітає вона ясною зіронькою і тим, що тільки при помочі чужої сили надіються на те, що доберуться до проводу того „нещасливого" народу, ну—і разом з тим до тепленького життя. Хто любить свій нарід, хто його знає, хто вірить у його силу, хто не сліпий і бачить, як визволялись маленькі народи в світі, той не думає про чужу інтервенцію для 40 кілька міліонового народу. Хто знає, чим пахне всяка „інтервенція", чого то світові хижаки такі ласі на всяку „інтервенцію", той не побажає для свого народу нового ярма, нової неволі. **Волю треба кувати власними руками.** Але це так між иншим.

Наближаються вибори до сойму й сенату. Здавалось би—така собі звичайна справа, що мова про якусь „інтервенцію" булаби тут смішною. А отже й тут вирвалась, як Пилип з конопель, „інтервенція". І причини, які ніби вимагають тієї „інтервенції", точнісінько такі самі, які висувають слабодухи, або політичні спекулянти, доказуючи потребу „інтервенції" на наших землях в державному об'ємі. Ось почитайте:

„І тому, спостерігаючи на обрії українського громадського життя українських політичних кондотерів з одного боку, а з другого—пасивні, малосвідомі, неосвічені народні маси, на яких тяжило й тяжить ще прокляття вікової неволі, ми перед власним сумлінням мусимо ствердити, що наша **інтервенція** в справі занепадаючих північно-західніх земель є обовязком нашої державницької чести".

Отаке пише не хто, а писаки з варшавської „Української Ниви", яким „інтервенція" в голові помішала. Хто-ж такі оті з „державницькою честю", як вони пишуть, —куди вони лізуть зі своєю „інтервенцією", кому й на віщо вона потрібна?

Ото в 1922 році наш народ на північно-західніх землях ставав перший раз до соймових виборів. Тоді ніхто з наших „приятелів" не подумав про яку небудь „інтервенцію", бо занадто були вони всі певні, що наш народ не дозрів ще до того, щоби розуміти, що то таке такі вибори, щоби він „викинув якусь неприємну штуку"; без всякої „інтервенції" накине собі, мовляв, шнурок на шию. А на ділі вийшло те, що той „недозрілий", „малокультурний" і сякий і такий волинський „людек тутейши" пописався краще, як „високо-культурні" мешканці Польщі з заходу. Як один муж пішов до виборів тільки за своїми кандидатами і тільки й своїх людей післав до сойму. Инша річ, що не всі попались добрі, але ж не вина в тім народу. Ну—а вже, коли народ раз так вивязався зі свого завдання, то вдруге це піде лекше і краще. І ото тепер додумались „приятелі" до того, що потрібна таки „інтервенція". Отже при теперішніх виборах вже матимемо оту вимріяну, спасенну, як собі політичні спекулянти думають, „інтервенцію". За „інтервенцію" взялася варшавська „Українська Нива" зі своїм „табором націоналістів".

Поки не запахло посольськими мандатами, то „Укр. Нива" виляла хвостом на всі боки і замазувала людям очі своїм „беззглядним націоналізмом", „державництвом" і т. д. Чи вірив їй хто чи ні, але її не зачіпав. Шкода було часу і труду на сперечання, тим більше, що кожний свідомійший читач добре теє знав, що у свій час сама „Укр. Нива" виявить, хто вона й на що вона. І дійсно —„Укр. Нива" тепер одним махом зірвала заслону, якою прикривалася, та виявила і сама чваниться своїм правдивим противним обличчям. До своєї засади, яку вже десі пізнав навіть слабенький читач: „хвали мене моя губонько, бо люде не хочуть", додає тепер ве-

лиші кличі, великі заголовки статей. І остання програмова виборча передова стаття „Укр. Ниви“ (4.XII 27. Ч. 66 67) починається таким великим заголовком: „На сторожі прав Нації“.

У згаданій програмовій статті „Укр. Нива“ ні на крок не відходить від своєї засади самохвальби і ви бачите там і „державників“ і „соборників“ і „ідеалістів“, „романтиків“, „лицарів духа, чисті руки, національну честь, гонор“ і т. д. і все це ніби властивости тих, що до нас ідуть з „інтервенцією“. Маєте там далі і подрібно в 10 точках вичислені „благодати“, які народові має принести та „інтервенція“, читаєте там врешті он що:

„І нині, як Укр. Нива“, так і українські націоналісти стоять беззглядно на грунті цієї національно-господарчої платформи, здійснення якої наблизить нас до національно-територіяльної автономії північно-західних українських земель“.—(Галичина сама про себе подумає...).

І це називається „на сторожі прав нації“? На сторожі ласкавого панського хліба це називається!

Але зараз під цим читаємо в тій же „Укр Ниві“ дослівно таке:

„Отож „Укр. Нива“ хоче бути й надалі органом незалежної національно-державницької (?!) думки, дати можливість скупчитись всім здоровим, творчим і волевим силам українського громадянства; хоче бути тою трибуною, з висоти якої лунатиме чесне й творче слово в оборону прав нації й громадянина; хоче лишитися вірною жовто-блакітному прапору, на якому видніє український тризуб, під яким боролися наші предки й наше покоління, що кровію найлпших своїх синів здобуло право на святість цього прапору; хоче й буде твердити, що без морального оздоровлення українського громадянства не може бути осягнено й національно-державних ідеалів“.

Ні, так безсоромно можуть писати хіба тільки помішані на „правдивім редакторстві“ люде, які уявляють собі, що поза ними є лиш „українська спантеличена юрба“. (Укр. Нива“ Ч. 66-7) Гидко читати!

Коли би хтось був навіть найделікатнішою людиною в світі і навіть для ворога находив вираз чемности, то з певністю, як українець, з огидою сплюне на те, що писаки „Укр. Ниви“ осмілюються виписувати під такими заголовками і гаслами, як в попередніх числах,—На позір перед Володимирським Тризубом“, або тепер—„На сторожі прав Нації“. Дійсно—о, Господи: скаже: вибав нас від таких приятелів,—від такої „інтервенції“. Бо чого-ж їм тоді треба над Дніпром, де більшовики здійснили вже їхню мрію і надали Україні оту саму автономію? Чому-ж вони туди добро поживати не їдуть, а тільки тут „інтервенцію“ задумали?

Але дуже помилявся би той, хто думав би, що ця цікава „інтервенція“ сягає хоч би до отої дивоглядної автономії. Тут просто ходить про одні тільки вибори. Ходить про те, щоби перевести вибори так, як цього треба хлібодавцям писак з „Укр. Ниви“. Та „інтервенція“ потрібна на те, щоби розбивати єдність нашого народу при виборах, щоби він знов не пішов до виборів так дружно, як у 1922 році. А кричала „Укр. Нива“ про укр. націоналізм, про державність, соборність. чисті руки, гонор і т. д., щоби краще закрити дійсні заміри „пославших її“ — насаджувати на наших північно-західних землях нову хруняяду.

Надійтеся, писаки з „Укр. Ниви“ на успіх своєї „інтервенції“. Будете його мати, але тільки на варшавському грунті і то тільки — до виборів.

Гр. Гл.

„Свободу треба добути сильним, чинним духом, бо як би вона впала з неба, як небесна манна, то той „невизволений“ дух не знав би, що з нею робити“.

Від Української Парляментарної Репрезентації.

Дня 26 листопала ц. р. відбулось останне засідання Українського Клюбу, на якому голова Клюбу пос. Хруцький зробив огляд 5-літньої діяльности Репрезентації. В дискусії, в якій взяли участь майже всі члени Репрезентації, підкреслено всі позитивні й всі негативні сторони життя і праці Репрезентації. На підставі досвіду з минулого намічалось там і певні дороги для майбутнього. В кінці Президія предложила проєкт відозви Клюбу до виборців, який принято. У цій відозві „Укр. Парляментарна Репрезентація в коротких словах з'ясовує ціль, з якою народ вибирав своїх представників до сойму й сенату, боротьбу тих представників за права народу і наслідки тієї боротьби, а вкінці, віддаючи народові отримані повновласти, закликає витрівати у боротьбі.—Та частина представників народу, що витривала на своїх позиціях згідно з волею народу, по мірі своїх сил, гідно виконала своє завдання.

Вибори до сойму 4-го, до сенату 11 березня 1928 р.

Вже оголошено декрет підписаний президентом Мосціцким, премєром Пілсудским, мін. внутр. справ Складковским і міністром судівнитва Мейштовичем, яким призначаються вибори до сойму на 4-го, а до сенату на 11-го березня 1928 р

——

Як повстають виборчі комісії?

Повітовий староста негайно по оголошенню виборів скликає засідання соймику, чи міської ради для вибору членів Комісії та їх заступників. Представників гмін для виборів Комісії запрошує староста принаймні за 4 дні перед днем виборів тієї Комісії; в кожному разі вибір мусить відбутись до 17 грудня 1927 р., а в противному разі голова окружної виб. комісії сам назначає бракуюче число членів Комісії, які виконуватимуть свої обовязки до часу правомочних виборів членів; про таке визначення мусить бути негайно оповіщено в окрузі через спеціяльне умотивоване оголошення.

Члени Комісій вибираються картками; хто одержить найбільше число карток, той стає членом комісії; в разі рівности голосів староста тягне льос, який рішає про вибір члена. Предсідник оголошує присутнім про вислід виборів, а протокол засідання пересилає негайно голові окружної виб. комісії. Протести на неправильність виборів можна вносити до голови окр. виб. комісії до 19 грудня 1927 р.; протести ті розглядатиме сенат окружного суду в складі 3 суддів. В разі уневажнення виборів визначаються негайно другі вибори, а до часу нових виборів урядують вибрані підчас перших виборів члени. Найпізніш 19 грудня 1927 р. голова окр. виб. комісії оголошує склад тієї комісії в воєвідським Ден. Урядовім (арт. 20).

Обводова виборча комісія складається з голови і 4 членів. Голову призначає окр. виб. комісія на першому свойому засіданню. Одного члена комісії та його заступника призначає адміністративна влада І інстанції (староста), а решту 3 членів та їх заступників вибірає рада гмінна тої гміни, де міститься виборче помешкання обводової комісії, а де немає гмінної ради, то комісію вибірає загальне зібрання солтисів сел, що входять в склад гміни, а в Галичині членів визначає урядовий комісар на підставі внесення прибічної ради. Голова й члени обвод. комісії повинні бути виборцями обводу чи гміни, до якої належить обвод; оскільки йде про члена, якого визначає політична влада, то в разі конечности той член, за згодою окр. виб. комісії, може бути й не виборцем обводу.

Для виборів 3 членів комісії представник гміни скличе гмінну раду (гмівне зібрання) найпізніш 20 грудня 1927 р. Вибір відбувається картками так, як і при виборах членів окр. комісій (див. арт. 20). Про вислід виборів представник гміни негайно повідомляє голову окр. виб. комісії. Коли таке повідомлення не прийде до голови окр. виб. комісії 23 грудня 1927 р., то окр. Виб. Комісія сама призначає 3 членів та їх заступників; ті члени урядують до часу доконання виборів гмінною радою (арт. 22).

Вільно відбувати передвиборчі збори.

З хвилею розвязання законодатних установ, себ-то від 28 листопада, ввійшли формально в життя постанови закону про збори. Отже від 28 листопада аж до покінчення виборів є повна свобода в справі відбування передвиборчих зборів як прилюдних так і довірочних і не треба повідомляти про них старостів або поліції. Зголошувати треба лише збори, що мають відбутися під голим небом або на прилюдних місцях.

Виборчий календар.

Увага: Указані дати означають остаточні терміни для окремих виборчих чинностей. Всі терміни перед днем голосування до Сенату торкаються зарівно виборів до Сойму як і Сенату.

13 грудня 1927 р.

8 найбільших посольських Клюбів представляють Генеральному виборчому Комісарові 8 членів державної виборчої Комісії і стількиж їх заступників.

15 грудня 1927 р.

Генеральний Виборчий Комісар на внесок предсідників відповідного апеляційного Суду призначає предсідників (голов) окружних виборчих комісій.

Воєвода (Комісар Уряду) призначає по 1 членові Окр. Виб. Комісій.

Генеральний Виборчий Комісар оголошує в „Монітор Польськім“ про особистий склад і урядове помешкання Державної Виборчої Комісії і про місце, час, спосіб і останній термін зголошування державних списів кандидатів.

17 грудня 1927 р.

Генеральний Виборчий Комісар оголошує в воєвідському „Дзеннику Ужендовому“ призначення голов окружних виборчих комісій і їх заступників.

Воєвода (Комісар Уряду) оголошує призначення членів окружних виборчих комісій ним призначених.

Мійські ради і соймики, чи зібрання начальників гмін, вибірають членів окружних комісій, про що повідомляється окружну виборчу комісію.

19 грудня 1927 р.

Голова окружної виборчої комісії оголошує особистий склад комісії в воєвідським „Дзеннику Ужендовім“.

Окружна виборча комісія оголошує у всіх гмінах округи про день виборів, години голосування, число послів, які мають бути вибрані в окрузі, час, спосіб і останній термін зголошування кандидатур і заяв про прилучення окружного спису до державного спису, рівнож про особистий склад і урядове помешкання окружної виборчої комісії.

20 грудня 1927 р.

Гмінна рада, згладно зібрання солтисів, урядовий комісар, повітовий видів вибирає чи призначає трьох членів обводової комісії виборчої і стільки їх заступників.

25 грудня 1927 р.

Начальники гмін виготовлять для кожної місцевости спис виборців в 3 примірниках.

2 січня 1928 р.

Обводова виборча комісія викладає списи виборців до публичного перегляду.

15 січня 1928 р.

Остатній день вложення списку виборців до перегляду.

16 січня 1928 р.

Остаточний термін внесення рекламацій до обводової виборчої комісії проти поминення в списі, або вписання кого-небудь, що не має права.

22 січня 1928 р.

Остаточний термін зголошення спротивів проти рекламацій про викреслення зі спису.

24 січня 1928 р.

Зголошення державних кандидатських лист.

1 лютого 1928 р.

Кандидати з державних лист складають голові виборчої комісії заяви про згоду на старання про мандат і ствердження, що вони вважають себе за обивателів польських та мають право вибірати.

3 лютого 1928 р

Генеральний Виб. Комісар оголошує в „Моніторі Польськім“ державні листи кандидатів.

Зголошення окружних лист кандидатів.

9 лютого 1928 р

Голови окружних виборчих комісій викладають остаточно затверджені списи виборців до публичного перегляду.

11 лютого 1928 р.

Кандидати з окр. лист складають голові окр. виб. комісії освідчення про згоду на старання про мандат і ствердження, що вони вважають себе за польських обивателів та мають право вибірати.

13 лютого 1928 р.

Останній день виложення остаточно затвердженого спису виборців до публичного перегляду.

21 лютого 1928 р.

Окр. виб. комісії достарчають обвод. виб. комісіям афіші з листами кандидатів для розклеєння.

4 березня 1928 р.

Голосування до Сойму.

7 березня 1928 р.

Засідання окружної виборчої комісії для встановлення наслідку виборів до Сойму.

11 березня 1928 р.

Голосування до Сенату.

14 березня 1928 р.

Засідання окружної виборчої комісії для встановлення наслідку виборів до Сенату.

——

Нова оскілковщина.

Читачі „Укр. Ниви“ нераз здвигали плечима, коли у ній з числа в число на всі лади відміняЛось імя п. директора Олександра Ковалевського, який на сторінках „Укр. Ниви“ виріс на правдивого героя сучасної Волині. Пояснювали собі це в більшости слабістю п. Всеволода Розумовського до особи п. Ковалевського. Справа виясниться тільки тепер, коли наблизились вибори до сойму. Довідуємось, що пан директор після отої підготовки в „Укр Ниві“, приступив до „великого діла“: організує на зразок неб. Оскілка единоспасаемий „Національний Союз“, який має всіми силами поборювати підчас виборів бльок національних меншостей і натомість об'єднаними силами місцевих поклонників п. директора без ріжниці на національність (балакали п. директор вже й з жидами, яких страшно ненавидять в бльокові) форсувати до сойму п. директора. П. директор О. Ковалевський розіслав по всій Волині а то й поза Волинню запрошення на нараду, яка відбудеться 17 ц. м в Ковлі, де й має бути зорганізований отой „Національний Союз“. Коли п. дир. О. Ковалевський аж так далеко забувся, що в погоні за мандатом йде на нову Оскілковщину, то не думаємо, щоби пішли на це люде трохи більше зрівноважені. Треба надіятись, що й на тій нараді найдуться люде, які не будуть чекати аж на голос ширшого громадянства, а самі скажуть п. директорові: „тримай бики“!

„Партія і „patria“ (батьківщина) для багатьох це — одно й те саме: адже ціла ріжниця полягає лише на переставленні двох букв“.

Що діється в світі.

Литва і Польща.

Конфлікт поміж Литвою і Польщею, який розпочався ще в 20 му році і тягнеться до нині, який вважається великою небезпекою для миру на Сході Европи, отже і для миру в цілій Европі, бо вже кілька разів мало не допровадив до справжньої війни межи Литвою й Польщею, цей конфлікт тепер перенесено до Женеви, де Ліга Націй ніби має його полагодити безкровно. Конференція Ліги вже розпочалась 5-го грудня. В ній бере уділ представництво від 26 держав. На конференції представник Англії Чемберлен має виступати в ролі арбітра, себто примирителя.

Тепер (коли пишуться ці стрічки) поки що йдуть вступні наради в цій польсько литовській справі поміж представниками великих европейських держав, які—якщо тільки узгіднять свої погляди, то справу вирішать остаточно. Як подали газети, вже над польсько-литовським конфліктом нараджувались представники Франції й Німеччини (Бріян і Штреземан). Вели також поміж собою розмову на цю дражливу тему Штреземан з Літвіновим (предст. Совітів). Має приїхати до Женеви також і польський прем'єр, марш. Пілсудскі

До Женеви виїхав і литовський премієр Вальдемарас, якого називають фактичним диктатором Литви. Вальдемарас зі всіх дотеперішних литовських премієрів може найбільші непримиримий по відношенню до Польщі і тому тепер за його урядування польсько-литовський спір набрав особливого загострення, при чім Вальдемараса підтримують всі литовські партії крім соц. демократів. З другого боку Вальдемарас, як вірити польській пресі, має ніби дуже багато ворогів в краю і навіть деякі газети писали здогади, що з Женеви Вальдемарас **вже не поверне премієром**, бо до його повороту в Литві буде переворот, який скине уряд Вальдемараса. — Весь спір йде івза Вильна, яке литовці рахують своїм і домагаються прилучення його до Литви.

Про це вже нераз писалось в нашій газеті:

Спір івза Вильна почався з тої хвилі, коли його прилучено до Польщі. Литовці не хочуть з тим віяк примиритись і весь час рахують себе в стані війни з Польщею. На цьому тлі повстають непорозуміння і утиски поляків на Литві і навпаки. І останній конфлікт почався з переслідування польських учителів на Литві. Взагалі весь час у тій стороні існував дуже непевний стан.

І такий непевний стан поміж Литвою і Польщею тріває й досі.

Таке ненормальне становище поміж Литвою і Польщею, таке вічне напруження, що готове кожного часу вибухнути пожаром війни, оказалось невигідним і для деяких инших держав Европи, а передовсім для Англії. Тепер усім є ясно, що Англія хоче, щоби Польща була сильною. Сильна Польща потрібна їй в її намірах звести нарешті порахунки з більшовиками. Без спілки з сильними військово державами, сусідуючими з Совітами, якою є передовсім Польща, трудно звести отсі порахунки. А через те, що Литва своєю постійною загрозою „з тилу“ зменшує силу Польщі, то звідси зрозуміло, чому Англія в цьому польсько-литовському конфлікті буде на боці Польщі.

Загальна думка є така, що польсько-литовський конфлікт має бути вирішений прилученням Литви до Польщі на засаді федерації (спілки тих держав). Тоді би зроблено було початок і для вирішення польсько-німецького тертя, бо Польща, доставши доступ до моря через Клайпеду, не мала би великої потреби в Гданську.

Само собою, що проти прилучення Литви до Польщі отверто виступають Совіти. Вони послали протестуючу ноту Польщі підчас т. зв. „віленського інцидента“; вони й тепер в Женеві будуть робити все від них залежне, щоби не допустити до того прилучення. І тільки почування своєї слабости та загроза внутрішніх непорядків, до яких можуть спричинитися між иншим нелади в самій комуністичній партії, можуть стати Совітам на перешкоді в їх рішучому виступі проти некорисного для них прилучення Литви до Польщі.

„Міжнародня політика ніколи не кермувалася зглядами справедливости. Вона є питанням мілітарної й економічної могутности поодиноких держав і їх власних інтересів“.

Арнольд Рехберг

Наради у справі розброєння.

В тій самій Женеві, де тепер представники европейських держав заняті справою польсько-литовською, зібралася комісія за для обміркування справи розброєння і підготовання конференції у тій справі на місяць лютий. Особлившого значіння ця комісія не малаб (бо не одна така комісія і не один раз уже збіралась), коли б не той факт, що в ній рішили взяти уділ і представники Совітів. Вони тут будуть висувати свої міркування що-до розброєння і виставляти свої проєкти. Само собою, що ці міркування і проекти змагатимуть до того, щоби і після розброєння в їх державі військової сили було все ж таки більше, ніж в инших держа вах.

Внутрішні непорядки в Совітах.

Свіжі депеші донесли, що на Україні виникли великі розрухи. Повідомляється, ніби то відмовились від послуху урядові цілі військові частини. В Одесі--повідомляють депеші—все військо перейшло на бік опозиції і захопило місто. Чи так воно є в дійсности,

Агроном Михайло Гавриленко.

Чого з чехів добрі господарі?

Сучасний стан с.-господарського шкільництва в Чехословацькій республиці—в числах.

(Докінчення).

Чеська господарська школа, як висока, так середня й нижча, була в стані реформи від повстання самостійности Ч. С. Р., з року 1918, 28 жовтня *). Зараз майже все шкільництво зреформовано. Висока школа перетворена з трьохрічної академії в 4 річну. (Таборська Ак. перенесена в м. Берно, а в Ліберві-Дечині тамже зреформована). Поступово переходить вона до вузької спеціалізації. Середня господ. школа зреформована, та перетворена з 3-ох на 4 річну. Теж спеціалізована. Нижча с.-г. школа—та майже сама себе вже давно перебудувала, бо вона пристосована до практичних потреб широких мас хліборобського насесення.

На підставі статистичних даних на сьогодня Чехослов. Республика має **).

Теріторію 140.483 квадр. кільометр. та населення 13,595 816 душ, а з того припадає:

на Чехію	— 6,670 582	з того хлібор.	2 801.644
на Мораву	2,662.882	„ „	1,118.411
на Словакію	3,000.870	„ „	1,260.368
Підкарп. Укр.	604.645	„ „	253.993
на Шлезьк	672.268	„ „	282.352
			5,716.775

Таким чином само хліб. населення, що потрібує с.-г. шкільництва, буде 5,7 міліонів, тобто 42 проц. всього населення. На таку кількість хліборобського населення одних високих господарських шкіл чехи мають 4, з того: на Чехи 2: Пражська техніка в осідком в Праві та в Дечині-Ліберді перетворена з бувшої там Академії у високу школу з викладовою мовою німецькою; на Мораву 2: Бернянська висока школа господарська, що перетворена з Таборської Академії, тамже й висока Ветеринарська школа теж з осідком у Берні.

Всі високі господарські школи мають час навчання 4-х річний. Належать цілком до компетенції міністерства хліборобства. Своєю метою ставлять: виховувати молодь для ріжних державно-господарських так і приватних інституцій, як урядовців, вчителів господ. шкіл, добрих приватніх господарів, завідуючих ріжних досвідних установ, та цілком наукових інституцій і глибоку наукову підготовку агрономічної праці між населенням, як з технічного, так теоретичного боку. Високі с.-г. школи мають надзвичайно добре оборудувані кабінети й лябораторії до найменших дрібниць модерної с.-г. техніки. Мають досвідно-селекційні поля, великі господарства—ферми, де слухачі відбувають практику. Так прикл. пражська с.-г. висока школа має маєток в м. Угржіневец ((Uhrinevec) коло 250 гектарів.

*) С е р е д н і х г о с п о д а р с ь к и х шкіл всіх **26**: рільничих з викладовою мовою чеською 11, німецькою 4, лісничих 3—1, садівничих 1—1, спеціяльна кооперативна 1, дівочих для господинь 3.

Починаючи з учебного року 1920-21 серед с.-г. школи зреформовано з трьох річних на 4-х річні; з тогож року вони поступово переходять на утримання державне. Всі державні господарські школи оборудовані дуже добре, кабінети, лябораторії, ферми, росадники, садки, досвідні поля і т. д. Цілком відповідають сучасним вимогам с.-г. техніки. Мета цих шкіл виховати молодь в напрямі вузько спеціяльному, підготобити як доброго модерного свідомого господаря так садівника, городника, лісівника, винаря, так добрих господинь вчительок до нижчих шкіл для господинь, кооператорів, інструкторів та керовників ріжних господарських установ. Тут звернена велика увага на практичну працю учня. Кожний учень повинен виконати всі праці самостійно, як полеві, господарські, так садівничі, а заразом кабінетні, лябораторні, семінарські і т. д. Звертається увага, щоб учень проводив працю не механічно, але розумно, з поясненням вчителя та зацікавленням самого учня. Крім того ще істнує цілком новий тип підготовки учительського жіночого персоналу до нижчих шкіл для господинь. Це ті, що закінчили серед. дівочу школу для господинь поступають ще на педагогічний семінар на один рік. Для кожної вчительки крім ш к о л и обовязкова двохрічна господарська практика. Навчання в школах для господинь 2-ох річне.

*) Н и ж ч а г о о п о д а р с ь к а ш к о л а найбільш ріжномаітна. Ця школа надзвичайно улюблена хліборобським населенням; майже з кожного господарства хоч один представник закінчив її. Ця школа дуже гнучка, вона пристосована до вимог як села так пануючого промислу в краю і т. д.; — разом з тим саме хліборобське населення в переважаючій більшости утримує її на власні кошти. Вона крім того дуже чутлива, як до вимог ранку, так сучасної с.-г. техніки, а тому вона йде, що називається, за духом часу: сама себе непомітно реформує, допоняе чи навіть міняе й назву; — приклад: рільничо-молочарська, рільничо-льнарська, рільничо-винарська, одні предмети додає, другі зменшує в залежності від місцевих умов.

Подаю тут в загальних рисах її відміни. І. Рільничі школи, — їх е **33** школи, з них викладовою мовою чесько-словацькою 23, німецькою 7, мад'ярською 1, польською 1, українською (rusinskà) 1. Це тип школи трохи повищений; власне трохи більше нанчального року, тобто 9 і пів місяців йдуть теоретично-практичні виклади і курс навчання 2 роки. Мета школи виховати свідомого самостійного господаря для середніх чи дрібних господарств, як теоретично, так практично (головне практично), розбіратися не тільки у явищах природи, але й у модерних с.-г. машинах, також ринкові та ріжних господарських організаціях. Сюди приймається селянська молодь, що закінчила початкову школу від 14-20 р. Школи мають гарні господарства, добре оборудовані шкільні кабінети та лябораторії, навіть музеї (ріжні збірки рослин, шкідників, комах та господарських знарядь).

---

*) Statni urad statisticky—Praha 1922 — „Zemedelske školy a lidove školy hospodarske“

**) Ing. Dr. Vlad mir Stein: „Zemedelska škola ve službach zemedelce“, Praha 1927,

*) „Zemedelska vychova v Ceskoslovenske Republice“ Dr. Ing. Edward Reich — Praha 1925

*) Ministerstvo zemed. „Seznam zemedelskych škol R. C. S, ve škol. roce 1925/26.

чи не трудно сказати. Знаємо, що часто навіть повідомлення з „найпевнійших джерел“ оказуються неправдивими. Але одно можна сказати з певністю, що той розлом, який стався в комуністичній партії, що та боротьба, яка розвивається поміж сталінцями і троцкістами, свідчать про те, що ціла система більшовицької держави переживає велику кризу, яка мусить скінчитися її упадком.

Німецько-польські торговельні перемови.

Від довшого часу поміж Німеччиною і Польщею ведуться перемови про усталення нормальних економичних стосунків. Кожний раз ті перемови ні дочого не приводили. Як кажуть міродайні чинники, на цей раз перемови мають закінчитися позитивно для обох сторін.

Брати білоруси і за свою мову дбають.

І білоруси як і ми, заворушились і переводять шкільний плєбісцит з домаганням білоруської мови в школах та масово складають декларації. „Т-во Білоруської Школи“ в Вільні звернулось до митрополита Діонисія з рішучим домаганням введення в віленській духовній семинарії білоруської мови, як викладової. — Національна свідомість серед усіх поневолених народів, як бачимо, зростає, а з тим певність в конечну перемогу в боротьбі за право нації.

РОЗУМНИЙ ЗВИЧАЙ

Через ощадність до богацтва.

Ощадність у Швеції цінять дуже високо і вживають ріжних способів, щоби її поширити серед населення. Над містом Штокгольмом кружили недавно літаки, що кидали на землю відозви і щадничі книжечки. Кожна книжечка мала вже посвідку на вплачення 5 корон. Хто знайшов таку книжечку, мав право вписати в ній своє імя і призвище і так ставав власником 5 корон в касі ощадности. Вибрати цеї суми з каси він наразі не може, але є обовязаний побільшувати свої ощадности на цю книжечку. Таким способом штокгольмський банк приневолює людей до ощадности.

Крім того розділено між учеників по середніх школах 2.000 щадничих книжечок, а на кожду з них уплачено вже згори 2 корони. Ученики мають дальше складати. По народніх школах заведено ще такий спосіб ощадности: учитель має право брати від школяра, що хоче щадити, маленькі вклади по сотикови денно. Ці гроші він переховує у себе, а як сума зощаджених грошей дійде до одної корони, дістає щадничу книжечку на своє імя. Це заохочує його дальше щадити.

Чи не можнаби завести цей гарний звичай у нас?

——

На увагу членам громадських (гмінних) рад Кремянеччини.

18-го листопада б. р. за чч. 473-486 Рада Т-ва „Просвіта“ в м. Кремянці звернулася до всіх громадських (гмінних) Рад з просьбою асігнувати на бібліотеку Т-ва „Просвіта“ по 1000 зол. Рада Т-ва „Просвіта“, звертаючись з такою просьбою, керувалась такими міркуваннями: практика самоврядних органів ще за царської влади промовляла за тим, щоб подібний внесок до громадських Рад зробити. Відомий всім факт, що бувші земства, особливо в часи передвоєнні звертали велику увагу на поширення позашкільної освіти, асігнуючи спеціяльні кошти на цю справу. Земства-ж на українських землях ширенню освіти в національних формах надавали дуже великого значіння й були тими справді народніми організаціями, що дбали про культурне піднесення нашого народу. Звідси цілком ясно, що й гмінні ради, будучи хоч „куцими“ самоврядними органами, справи самоосвіти нашого народу повинні підтримати, тим більше, що українське населення несе на собі цілий тягар податків. Рада Т-ва „Просвіта“ сподівається, що цей заклик допомогти „Просвіті“ в її позашкільній роботі найде дружну підтримку з боку членів гмінних рад—українців, які, не дивлячись на ріжні труднощі, причиняться до того, що потрібні гроші будуть „Просвіті“ ухвалені.

Рада Кремянецької Повітової „Просвіти“.

5 XII. 1927 року.

ДОПИСИ

Просвітку не дають.

[с. Вел. Фільварки, Кремянецького пов.]

Наше село дуже було темне, хоч і лежить на великому тракті з Кремянця до Ямполя. Але в останній час кращі наші громадяне, які бажають, щоби „і в наше віконце засвітило сонце“ заложили читальню. Під читальню відпустив свою хату гром. Евген Теодорович. Виписали книжок, газет і ин. літератури. У вільні від роботи дні почали збиратися люде—переважно молодь—хлопці й дівчата, щоби самим почитати, довідатись і другим росказати, що діється в світі та взагалі свідоміщими стати. Деякі почали вчитись своїх національних танців. Але ото 29 травня ц. р. зібралося людей більше число, так що в тісній хатині не могли вміститися і частина переважно молодь, вийшла з хати до стодоли і там почали танцювати. Саме на тих танцях застав їх місцевий комендант поліції з Катербургу з поліціянтом і склав протокол за нелєгальне зібрання.

Як світ світом стоїть, то ніхто з нас не знав, що танцювати в свято хлопцям і дівчатам є „нелєгальним зібранням“. І от за таке „нелегальне зібрання“ Евгена Теодоровича, який тільки й винний, що відпустив свою хату під читальню, кремянецьке староство оштрафувало на 50 зол. В цій справі п. Евген Теодорович вніс рекурс (відклик) до воєвідства. Може воєвідство і звільнить його від цієї кари, але якби там не було, а поки що він потерпів за справу громадську, за справу нашої „Просвіти“.

Місцевий.

З праці аматорського гуртка.

(Кремянець)

27.XI б. р. заходами аматорського гуртка, що істнує при Т-ві „Просвіта“, було поставлено „Зімовий вечір“ М Старицького. Не дивлячись на те, що п'єса хоч побутова, але досить складна, відіграно її не тільки бездоганно під оглядом мистецьких вимог, які все муситься ставити до кожної річи, коли мається певне мистецько-виховуюче значіння театру на увазі, а справила незабутнє, глибоко-зворушуюче враження на авдіторію. Монольог Яська-Довбні, який являється жертвою суспільно-політичних суперечностей, на салі викликав сльози, що без сумніву свідчило про те, що артист найшов своєю грою шлях до людського серця і вмів викликати з глибин людських душ шляхотні почування, які загрівають до боротьби за кращі вселюдські змагання та ідеали.

Режисер Т-ва „Просвіта“ п. Березовський Григорий, який цю ролю виконував, був вповні на висоті свого досить складного амплуа і показав себе справжнім артистом Теж саме треба сказати й про гру дружини Яська п Березовську, яка в грі вповні дорівнювала свому партнерові. Не можна оминути мовчанкою також і того факту, що всі аматори вели свої ролі дуже гладко й під цим оглядом творили цілкөвито зіграний ансамбль, що знову-ж треба поставити в заслугу режисерові. За весь час гри не було ні рухів, ні павз у розмовах артистів, ні будь-яких інших дефектів,

---

II. Друга відміна нижчої г. школи це зімні, або піврічні = **124;** з чесько-слов. викладовою мовою 97, німецькою 26, українською 1. Мета цієї школи та сама що й рільничої, але в цій школі навчання проводиться тільки в зімні місяці, теж дві зими і то 5-6 місяців, в залежности від місцевих умов від листопада до квітня; ціле літо учень працює дома в господарстві і тому ця школа є найдешевша для учнів, через що дуже розширена та улюблена населенням. 90 проц. зімніх шкіл удержується на кошти ріжних с.-г. організацій, решта державних. Ця школа справді цілком зрослася з населенням хліборобським. В зімі молодь вчиться, а в літі вчителі школи, на жадання населення читають лєкції для дорослих, так би мовити на біжучі теми. Крім того ці школи скомбіновані так, що в літні місяці там відчинена школа для дівчат-господинь (літня піврічна).

III. Садівничо-городничо-винарські; таких шкіл **10,** з викладовою мовою чеською 8, німецькою 2. Мета цих шкіл спеціяльна: виховати добрих садівників, городників чи винарів, в залежности від місцевих умов, на що звернена увага практично-господарська даного району. Курс навчання теж 2 роки.

IV. Школи лісівництва (гайні школи) всіх **7** шкіл, з викладовою мовою чеськ. 4, німецькою 2, Підкарпатська Русь (украін. мова) 1. Ці школи виховують здатних молодих людей для господарства в лісі як теоретично, так практично, щоб були добрими помішниками лісничих при ріжних працях в лісі, як таксації, розведенню лісу, так при торгівлі лісом. Навчання теж саме, що й у господарських школах 2-х річніх. Приймаються особи від 18-30 літ з обовязковою практикою в лісі перед вступом до школи.

V. Відміна господарської школи це господинська чи школа дівчача, що розділена на 2-х річні, однорічні та літні — всіх **44,** з викл. мов. чесько-слов. 35, німецькою 7, польською 2. Ця школа виховує дівчат на майбутніх добрих, розумних, самостійних господинь, як теоретично, так і практично. Вчить добре варити, пекти хліб, уміти консервувати ріжні овочі, сушити, далі—доглядати та доїти корів, виготовлення масла, ріжних сирів, прати білизну, вміти ріжні ручні праці, шити та доглядати за малими дітьми, як немовлятами, так підростаючими.

VI. Спеціяльні школи, таких **10;** з викл. мов. чес.-слов. 8, німецькою 2. Розділені так: лукарських шкіл 2, молочарська 3, рибарська 1, моліоративна 1, хмелярська 1, пивоварська 1. Крім того ще недавно відчинена науково-досвідна пасічнича станція, а при ній школа пасічництва 1. В цих школах навчання так само, що і в рільничих та зімніх, але головна увага звернена на головний предмет цієї школи як теоретично, так і практично.

Таким чином основна нижча с.-г. школа в Ч. С. Р. заступлена 228 школами.

*) Опріч цих всіх основних шкіл, ще є одна відміна нижчої господарської школи, котра стоїть по середині між основним с.-г. шкільництвом, та позашкільними освітніми с.-г. організаціями. Це буде народня господарська чи людова-госп. школа (Lidova hospodarska škola). Таких на сьогодня есть 600 шкіл. Це новий цілком тип господарських шкіл, котрий кладе в основу загально-господарську освіту всього хліборобського населення. Заведено її в Ч. С. Р. законом від 29.I. 1920 р. Мета цієї школи—виховати молодь від 14-16 літ, як хлопців, так і дівчат, загально-освітно і господарсько-практично поширити їх знання, щоб молодь була свідома в практичному житті, а також ознайомити молодь з самою природою господарства та зацікавити й збільшити число бажаючих студіювати на инших господарських школах. Такі школи відчиняються на бажання та за почином самого хліб. населення, чи ріжних с.-г. оргрнізацій. Але головна заслуга цеї школи це те, що раз вона заложена в даній місцевости, то хлопці й дівчата хлібороб. населення від 14-16 літ повинні до неї ходити з околиць на 6 кільометрів; ніхто не звільняється, хіба ті, що ходять до инших шкіл. Хтоб не виконав цього обовязку накладається на нього велика кара (аж до позбавлення свободи батьків.) Навчання в школі 2-х річне (по 10 місяців річно).

Таким чином на неповних 6 міліонів (5,7) чисто хліборобського населення, чи на 42 проц. всього населення Ч. С. Р. мається 858 господарських шкіл, що обслуговують виключно хліборобське селянство. Колиб ще додати до цього позашкільну освіту, як курси, ріжні лєкції, екскурсії з демонстраціями, с.-г. виставки як загально державні, так крайові, земські, повітові і т. д., ріжну літературу, літаки, книжки, 8 с.-г. щоденних газет, 31 тижневиків, та техничних журналів по ріжних галузях с.-господарства 76, звичайно стає зрозуміло, чого чеські господарства відомі на цілу Европу, та чого на сьогодня стоїть так добре Ч. С. Р. в економічно-господарському відношенні. Для нас українців яскравий приклад, що значить загально-національна єдність на всіх фронтах, як культурно-господарськім, чи соціяльнім, чи державнім.

Реальне практичне життя вимагає від всіх свідомих громадян української нації, від всіх чинників, де-б вони не перебували, практичної праці у відродженні економічно-господарської сили свого народу. Приложити як найбільше творчих сил до заснування своєї с.-г. технічної школи по всіх галузях господарства. Також підперти практично й морально тих одиниць, що вже творять такі цінности на украін. землях. Вітати всякі почини, скажемо коопер. курси, які відбуваються тепер по Волині та мандрівні зімові господар.-ветеринар. школи спілки Укр. Агрономів у Львові; на перший погляд незначні факти, але ці маленькі каплі витворять великі стави наших культурних національно-господарських осередків.

М. Подєбради, 13.XI-1927

*) Statni urad statisticky— Praha 1922— „Zemedelske školy a lidove školy hospodarske“.

ПАМЯТАЙТЕ ПРО „РІДНЮ ШКОЛУ“.

які-б свідчили про неуважне відношення до постановки п'єси. А старий дід, ролю якого виконував п. Яловський вповні достроїв свою гру до загального тону й настрою п'єси. П. Яловський без сумніву має сценічний хист і при накладі праці хочеться вірити, що з нього може виробиться щось більше ніж звичайний аматор. Побажаємо йому праці над собою.

Но будемо довше спинюватися над характеристикою других дієвих осіб; — без сумніву, були й певні хиби, без котрих особливо початкуючим аматорам, без всякої попередньої підготовки годі обійтися, але загальне враження у всіх присутніх на виставі було добре. Однодушно стверджено, що два останні спектаклі організовані „Просвітою", є першими культурними виставами, на які „Просвіта" спромоглась за весь час свого істнування.

Признанням за гру аматорам і пп. Березовським були рясні й незмовкаючі оплески переповненої по береги салі. Побажаємо нашому гурткові і його режисерові успішної праці на цій так дуже важній ділянці культурно-освітньої роботи. Тільки треба більше праці, витревалости й дісціпліни та зрозуміння аматорами, що театр, поставлений на відповідну мистецьку височінь, є дуже важною ділянкою культурно-освітньої діяльности.

Вистава пройшла з добрим успіхом і матеріяльним. Чистого прибутку виручено 380 зол.

Просвітянин.

Просвітяне, треба рухатись!

(м. Варковичі на Дубенщині)

Від певного часу наша Філія „Просвіти", одна з діяльних в повіті стала виявляти, як не бездіяльність, то дуже слабу активність. Не ставить філія ні вистав ні концертів і взагалі не сповняє тих великих завдань, що на ній лежать. Правда, не слід ставити це в вину всій Раді Філії. Одначе треба одверто сказати, що не на місці теперешній голова Філії. Головою філії повинен бути дійсний голова, а не „голова" на папері, особа майже не письменна, що не має найменшого поняття про просвітянські справи. Гадаємо, що не гаразд нам, варковчанам, коли значно краще працюють молодші і слабші за нас сусідні філії „Просвіти" в Білобережу і Костянці, які навіть під боком у нас, в Варковичах, ставлять вистави, і взагалі виявляють якусь рухливість. А ми? Або безрадно розводимо руками або піддаємось безсоромній роскладовій агітації відомих сельнеробів Т. і К. (тільки на щастя двох маємо!), проти дійсних робітників філії „(не сельробів). Пора вже з тим усім скінчити. Час взятись до праці. Перш надусе треба скликати в найскоршім часі загальні збори членів філії, на яких до ради, особливо на голову, обрати більш діяльних та відповідніших людей. Підюжувачів за ворожу і антипросвітянську діяльність з членів філії виключити, бо киринникам, що крім кирині нічого більш не роблять в порядні́м Т-ві не місце. Після того з новими силами і свіжими людьми у проводі розпочати працю на ширшу скалю. Одначе не слід обмежуватись тільки виставами, колиб тільки на те стало енергії. Праця просвітянська не в тому тільки. Є багато способів просвітної праці. М. ин. дуже корисним є спільне гуртове читання книжок і часописів не тільки в читальні, але й у селі в господарів, які на це згодяться. Дуже гарна була торік думка у просвітян—влаштувати курси шиття і крою. Це торік перевести не вдалось, тому треба цю гарну думку зреалізувати тепер. Справа до переведення, правда, не легка, але все перевести при бажанню можна, тільки треба не лінуватись. Одним з чергових завдань Ради філії має бути акція за приєднання нових членів зі старших селян. Найвищий час їм перестати вже товктись у свята біля Зігеля або Волька, пора разом з молоддю стати всім як один членами „Просвіти". Треба подумати просвітянам і про читання лекцій та рефератів. Зміст рефератів при бажанню можна роздобути в Матірному Т-ві „Просвіта" у Львові та й Рада Повітового Т-ва теж мусіла-б дещо допомогти нам в цій справі (на те вона називається повіт. центром). Філія „Просвіти" мусіла-б запросити також інструктора Ревіз. Союзу Укр. Кооператив з Луцька, щоби прочитав у нас лекцію про кооперацію. Необхідно послати хоч по одному чоловікові від філії на курси кооперативні і просвітянських робітників. Взагалі багато й багато при добрій волі і енергії можна зробити. Треба тільки х о т і т и. Інструкція, як і що Філія „Просвіти" може і повинна робити, є в календарі „Просвіти", яку мусить прочитати і старатись перевести в життя, принаймні те що можливе, кожний діяльний просвітянин, це є його обовязок. І коли-б хоч десяту долю ми перевели з того, що там написано, було-б дуже добре.

Отож не слухаймо підшептів киринників з підстягу Сельроба. Натомість об'єднаними зусиллями всіх здорово-думаючих просвітян зміцнюймо силу нашої просвітянської сем'ї. Тільки працею та енергією під добрим умілим проводом та через національну свідомість дійдемо до кращого завтра.

Місцевий.

Погана справа.

(с. Хворостів на Володимирщині)

В цьому році в нашому селі зорганізувалась читальня „Просвіти". І слава Богу. Але попали до читальні люде, що тільки опоганюють Т-во і дають другим поганий примір. А таким є в нашому селі сам секретар „Просвіти". Є він і радником в олеській гміні. Недавно зі своїм братом бувшим солтисом прийшли вони на весілля до Гриця Васейко, де був між иншими запрошенний Карп Багнюк, і його вони побили. Той же секретар Панас Ужвій, наприклад, 20 листопада, на весіллі у Герасима Шведа, так бідолага напився, що принесено його до дому без памяти. Замісць дати приклад другим, то він ширить тільки згіршення. А як то булоб радісно й корисно, колиб той гріш, що йде на зло, пішов на культурно-освітню справу... Але дати пару грошей на доброчинні цілі—то тяжко, хоч в той час наша молодь несе можливо останній гріш ще й з радістю до якої небудь коршми. Треба, щоби читальня „Просвіти" звернула на це свою увагу, бо це виходить тільки на шкоду добрій культурно-освітній справі, тим більше, що це не є окремий випадок.

Той, що бачив.

Широкі плечі.

(с. Лідихів, пов. Кремянець)

Два роки править у нас свящ. Федір Гайденко. Хитрий, „акі змій", дуже спочатку старався догодити своїм парафіянам своєю ревністю в поборюванню всякої крамоли. А далі—почав залицяння до молодиць. Про його поведінку зі своїми пасомими овечками пішли балачки серед громадян, за що свящ. Гайденко заскаржив до суду трьох просвітян Івана Костюка, Юхима Прокопчука та М. Горбатюка і передав справу адвокатові. На першім суді двох помирилось з тим, що Гайденко заплатив судові кошти, але перед людьми зазначив, що вони каються та дають по 10 зол. „на отця Миколая". Останній М. Горбатюк, ні в чому не винний, не хотів миритись. Суд був уже два рази та одкладає справу, а свящ. Гайденко продовжує своє далі. Не подобається це парафіянам і найшлися такі, що склали скаргу до Митрополита. Але досі ніякої відповіді парафіяне не одержали, а свящ. Гайденко каже, що він нічого не боїться бо „має широкі плечі". Але такого Бог мітить. Ото дня 11.X. 27 р. свящ. Гайденко зібрав кумпанію в парафіянина А. Присяжнюка та так довго піячив, —аж всі поснули. Там він і піймався на вчинку. А. Присяжнюк повалив свящ. Гайденко та давай йому дулі крутити, та опісля кочергою, а після за двері та ще на дорогу дав. На другий день помирилися чи перепросився свящ. Гайденко з А. Присяжнюком без адвоката, та щоб Присяжнюк казав, що піп вивернувся, як Іхав, та так побився.—Пора булоб звернути увагу на такого священника з „широкими плечима" кому належить, а не оставляти скарги парафіян з доста підписами без наслідків, а навіть без відповіді.

Парафіянин.

Два світи — західний і східний.

За останні 2 місяці відбулись в салі „Просвіта" в Луцьку чотири лекції професора Бориса Білецького на тему: „Два світи": Західний-Европа, і Східний-Азія, одвічна їх боротьба, участь і роля України в цій боротьбі".

В своїх лекціях лектор торкнувся одного, чи не найголовніщого питання з історії України, доводячи, що змістом нашого історичного життя від початку нашої історії до другої чверти XVII віку власне й була боротьба України з Азією: 1) зпочатку з азіятськими ордами, що з часів Христа пересувались по українських степах, 2) потім з Турецькою Державою, з якою в XVI XVII віках Україна провадила завзяту, славну боротьбу (молдавські походи Байди-Вишневецького й Наливайка, морські походи в початку XVII в., хотинська війна). Починаючи від польсько-козацьких війн і кінчаючи великою російською революцією Україна, змушена вести нерівну боротьбу за своє національне істнування, з вини Московської Держави, що послідовно винищувала українську освіту, культуру й державність, з надзвичайно великою шкодою для себе і частинно для Европи, відходить від своєї місії. І тільки з часів останньої революції знову повертає до свого історичного завдання, провадить завзяту боротьбу за своє національне й державне вздродження й стримує напір збільшовичених орд. В боротьбі з дикими ордами Азії Україна була аванпостом Европи, на якому завжди розбивались перші найсильніщі удари Азії, скеровані на Европу, наприклад боротьба з ордами, з Турцією, перед якою в XVI і XVII віках трусилась ціла Европа й остання героїчна боротьба з Червоною Москвою, військових подій з якою уникають найсильніщі потуги Европи. На останній, четвертій лекції торкнувся лектор питання, як відбилась ця одвічна боротьба на нас, українцях, на нашій вдачі, й зробив висновки, що завдяки цій боротьбі ми маємо: суцільність нашого етнографічного типу й суцільність нашої мови. Разом з тим ця боротьба вплинула на вироблення таких властивостей нашої вдачі як український еґоцентризм, українська впертість і українська національна відпорність та асеміляційна (активна) здібність. Особливо-ж боротьба відбилась на наших незрівняних піснях.

Лекції відчитано було, не зважаючи на сухий історичний матеріял, дуже добре. Зміст лекцій і живий спосіб викладу їх викликали зацікавлення авдиторії. П. Білецький виявив солідні лекторські здібности й уміння використовувати історичні події для підтвердження своїх основних думок.

Було-би дуже бажаним, щоби п. Білецький продовжив свої лекції і дав освітлення з культурного, національного й державного погляду окремих історичних явищ нашого трагічного життя, починаючи з повстання Київського Князівства.

З СУДОВОЇ САЛІ.

(За пожертви на політичних вязнів)

2 грудня ц. р. карний суддя в Луцьку розглядав справу голови чаруківської філії Луцької Повітової „Просвіти" Ксенофонта Карпюка та секретаря тієїж філії Трохима Базилюка, оскаржених з арт. 277 Кодексу Карного за те, що на могилках збірали крашанки, хліб і ковбаси на політичних вязнів луцької вязниці. Судив суддя Парневський, боронив луцький адвокат Григір Степура.

Покликані свідки—голова повітової „Просвіти" п. Евген Петриківський та громадянин з Чарукова п. Володимир Вічинський, зізнали, що збірку перепроваджено було лише серед членів „Просвіти" що збірку було переведено по просьбі Луцького Тюремного Патронату і з роспорядження Т-ва „Просвіти", яке має застережене право матеріяльної допомоги своїм членам, а засоби до допомог черпає з пожертв. Оборонець відкидав оскарження з арт. 277 КК, бо там кажеться лише про монастирі та побожні установи, якими не є ні „Просвіта" ні вязниця. Взагалі немає правних підстав заборонити Тюремному Патронатові збірати пожертви на вязнів.

Суд постановив покарати таки обжалованих і засудив на два тижні арешту кожного і по пять золотих судових видатків.

Про наші коорзративи і кооператорів.

Нині, коли вже у нас починається кооперативний рух поширюватись і є велике зацікавлення кооперацією, закласти кооперативу не так уже й трудно. А закласти кооперативу, то кажуть, що вже й добре... Вже є й кооперація...

Але як ото ми бачимо, то тому, що зараз діється в кооперації нашій на Волині, та й не лише нашій, але й польській, створити кооперативне товариство можна, розпочати торговлю теж не трудно, але що далі?

І ото далі йде вже ціла низка явищ, які лише псують, компрометують кооперативну працю і замість на добро людям—роблять на шкоду. Не завжди і не всюди відомо тим, що закладають кооперативу, що то є кооперативне товариство, що то є кооперація і до чого вона стремить. Раз-у-раз, відчиняючи кооперативу, люде стремлять до того, аби мати якіїсь користи. А тимчасом кооператива не несе за собою ніякої користи, коли всі, що вступають до кооперативи, не просякнуті справжнім кооперативним духом—духом солідарности і співпраці.

У нас кажуть — кооперація то товариська крамниця, що дає дівіденди.

І таке пояснення, мусимо признатися, зацікавлює людей. Зацікавлює людей переважно не тим, що то є „товариська крамниця", а тим, що та крамниця дає „дівіденди". Це слово „дівіденди" майже завжди незрозуміле селянинові, але магічне, бо дається з товариської крамниці—примушує дуже часто вступати в члени кооперативи й людей, що нічого не можуть і не хочуть мати спільного з тою дійсною кооперацією, співпрацею і солідарністю, якої вони не знають і якої вони бояться, яку хочуть знищити. І йдуть ріжні пройдисвіти до кооперативи, розпочинають діло, а потім тихо, мерзенно, користаючись байдужністю своїх товаришів—обкрадають товариство і приводять кооперативу до занепаду. А ті другі—инші, що йшли до кооперативи зі щирою охотою допомогти в співпраці громади і творити громадське добро спільними силами всіх—ті, зупинившись перед лихим станом своєї кооперативи, розводять руками та й кажуть:

— Ну й кооперація!

А тимчасом вони то й найбільш винні в тому, що така халепа скоїлася з кооперативою. Байдужі і несвідомі—вони самі віддали свою справу в руки пройдисвіта, обравши його чи то до управи кооперативи чи то призначивши його склепарем. І діється все це через те, що наші люде, відчиняючи кооперативу, дуже мало цікавляться книжкою кооперативною, кооперативним журналом*). Не виробляють у собі того кооперативного

духа, тієї кооперативної мцности і чесности, свідомости своїх кооперативних обовязків, які у кожного мусять бути і які творять кооперативне життя чи то в поодинокій кооперативі чи то цілих кооперативних організаціях. І через те у нас на Волині дуже мало кооператив, а ще меньше кооператорів.

А. Волинячина.

Від Редакції.

*) За кооперативними книжками і журналами цікавим, радимо звернутися на адресу: Луцьк, вул королеви Ядвиги № 14 Інспекторат Рев. Союзу.

Кооперативні курси в Горохові на Волині.

Заходом Пов. Т-ва „Просвіти" в Горохові за допомогою Інспекторату Ревізійного Союзу в Луцьку, відбулися в днях з 10.XI по 5.XII, кооперативні курси в м. Горохові.

Не зважаючи на слабу агітацію в справі цих курсів і підготовку до того, на курси прибуло 21 курсантів, головне молоді, поміж ними і 8 курсанток, що показує про велике зацікавлення кооперативним рухом в Горохівському повіті зокрема, а на Волині взагалі. На курсах викладали інструктори Р. С. У. К. пп Л. Лобачевський, інж. Ом. Кіцера, та начальник філії „Народна Торговля" в Луцьку Ів. Мацюк.

На курсах викладалися слідуючі предмети: 1) Народне господарство, 2) Теорія кооперації, 3) Історія кооперації, 4) Кооперативне право, 5) Книговодство з практичними вправами, 6) Організація і практика кооперації, 7] Культурно-освітня праця, 8) Калькуляція, 9) Товарознавство.

Крім постійних курсантів теоретичні виклади слухали також місцеві громадяне, члени „Просвіти", які збиралися щодня вечером по закінченні праці у великій кількости на ці курси, що спонукало лекторів теоретичні курси читати вечорами а практичні вправи переводити вдома. Приглядаючись до праці курсантів і взагалі помічаючи велике зацікавлення кооперативним рухом на Півн.-Зах. Укр. землях, треба признати, що вжито правильних заходів для поширення кооперативного знання на цих землях, відкриваючи цілий ряд кооперативних курсів, що дає змогу підготовити значний кадр працьовників в кооперативах 1-го ступня.

О. К-ра.

З польських справ на Волині.

„Волиньске Зржешене Демократичне".

Т. зв. польська демократія на Волині, що гуртується біля органу (тижневика) „Пшеглонд Волиньскі", утворила свою політичну партію п. н. „Волиньске Зржешене Демократичне". Нова партія є щось в роді „Звьонзку Направи Жечипосполітей", себ-то „санаційна". „Вол. Зржешене" приступило до бльоку з иншими санаційними урядовими партіями і в виданому про це комунікаті так і каже, що об'єднується „для координування в часі виборів" праці тих партій. На голову Воєвідського порозумівавчого комітету на Волині обрано адв. А. Станевича з Луцька.

Поляки на Волині творять свій бльок з хрунями.

„Весь Волиньска" в Ч. 48 подає замітку під назвою „Бльок виборчий на Волиню", в якій м. ин. пише, що „серед поляків, чехів і українців (!) піднято ініціятиву створення бльоку, до якого мають належати—поляки, чехи і ті українці, „котрі стоять на становищі визнавання Польщі, як своєї батьківщини, а є противні бльокові з жидами й німцями і проти проєктів п. Левицького" (?!) натомісць за „współżyciem" і співпрацею у всьому з поляками, а особливо з рільниками". „В звязку з цим одбулись передвступні наради в Луцьку, Дубні, Рівному і Здолбунові, в яких брали участь представники поляків, чехів і українців" (сказали-б просто— хрунів!) Чи вийшло що з тих „нарад" та хто саме там пертрактує, про це панове з „Весі" не пишуть, хоч дуже і дуже про все поінформовані.

„Вовк ситий і вівця ціла — можуть бути лише коштом якоїсь иншої вівці".

НОВИНКИ.

Конфіската „Української Громади".

В суботу по полудни, після того, як останнє число (49) „Укр. Громади" вже було розіслано, наступила його конфіската. Поліція забрала газету з кіосків, а навіть з Т-ва „Просвіта" в Луцьку, де газети не продається, як теж заряджено конфіскату розісланої газети в цілому воєвідстві. Ч. 49 „Укр. Громади" сконфісковано за два уступи в передовій статті: „Більше спокою" і останній уступ статті Гр. Гладкого „Раби".

— Довідуємося з приємністю, що **Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10,** бажаючи задовольнити книжковий голод Волині, Холмщини та Підляша взяла у піднаєм **Книгарню „Просвіти" в Кремянці** та провадить її під своїм виключним зарядом.

Взірцево ведена та найкраще заосмотрена в усі книжки усіх видань (також з Вел. України), а також шкільне та канцелярійне прикладдя нова книгарня буде могти покрити запотребовання не лише місцевого ринку, але й цілої Волині та Холмщини. Сподіємося, що громадянство їдучи на зустріч тим починам, підтримає вповні цю книгарню своїми численими замовленнями.

Нова філія Луцької „Просвіти". 21 листопада п. р. відкрито філію Луцької Повітової „Просвіти" в с. Семеринках, щуринської гм. луцького пов. До Ради філії обрано: головою Володимира Захарчука, заступниками голови Миколюка Степана і Ящука Василя, скарбником Столярчука Андріяна і секретарем Веренюка Андіяна. На заг. зборах вироблено плян діяльности і філія вже працює.

Перевибори до Гмінної Ради в Торчинській гміні, Луцького пов. Після бойкоту українцями перших виборів до гмінної Ради в Торчині, до якої українці не ввійшли і наслідком внесених українцями протестів, 23 листопада ц. р. відбулись перевибори Гмінної Ради. Обрано: 10 українців, 2 поляків, 2 німців, 1 жида.

Пошесть шкарлятини ширється між дітьми на Волині, особливо в Дубенському повіті.

Замісць арешту праця. Міністерство внутрішніх справ приготовило проєкт закону, згідно якого люди, що дістануть за якусь провину грошеву кару, а не в стані будуть з причини вбожества її заплатити, можуть тепер цю кару відробити на якійсь громадській або державній роботі. Це розпорядження має ввійти в скорім часі.

Вже вийшла XII кн. ЛНВ-ника з таким змістом: М. Матіїв-Мельник: Паде пожовклий лист (поема) М. Курах, А. Карашевич, О. Стефанович: вірші; Мод. Левицький: Людина звір; А. Магалевський: Останній акт трагедії; В. Гнатишак: Нарис ідеалістичний (оповідання) С. Левченко: Чуєш, націє? (з нагоди паризького присуду). О. Мицюк; Націоналізм і аграрне питання; Рулин: М. Старицький і П. Куліш; Кріцлер: Вартість критики; Ш. Сапролеа: Quousque tandem? (10 літ більшовизму); О. В.: Перед новим роком; Бібліографія.

Адреса Редакції й Адміністрації, „Літературно-Наукового Вістника" —Львів, Руська, 18|I п.

Нову читальню „Просвіти" засновано в с. Сомині, володимирського пов. Поки є 21 членів. Головою читальні обрано Пилипа Марценюка.

З церкви—„дом людови". „Нарід" повідомляє, що з дозволу центральної влади, недобудована в Холмі церква св. Параскеви має бути перероблена на „дом людови". В цій справі приїздила до Варшави делєгація.

З'їзд українського духовенства. В скорім часі в Луцьку має бути скликаний з'їзд українського духовенства Волині й Полісся. В цій справі приїздила до Варшави до митрополита Діонисія делєгація від ініціятивної групи з метою просити благословенства на з'їзд. Але з причини хороби митрополита делєгації в приймі було відмовлено. Делегатами були п.-о. М. Шероцький з Володимира і п.-о. К. Керша з Бискупич Шляхоцьких, володимирського пов. Такий з'їзд наших пан-отців давно на часі. Щасти Боже!

Зміни в адміністрації. Як пишуть „Новіни Волиньске", дотеперішній начальник безпеченьства в Воєвідстві п. Флорек з того становища уступає, а на його місце ніби має бути призначений підпрокуратор при Окр. Суді в Луцьку Керн. —„Весь Вол." в Ч. 48 подає, що любомльського старосту Журавковского звільнено зовсім, ковельського старосту Неопокульчицкого перенесено до Кремянця на місце славнозвісного Робакевича, котрого перенесено аж до Гродна на таке-ж становище; володимирський староста Коркозович перенесений до Ковля; старостою з Володимирі буде призначений якийсь Бенковіч, капитан резерви і військовий осадник.

Нова поштова тарифа. З 1 грудня ц. р. обовязує нова поштова тарифа. Лист звичайний до ваги 20 грамів коштує 25 гр., понад 20 грамів—50 гр., понад 250 до 500 грамів—80 гр.; поштова картка 15 гр. Друки поштові до ваги 25 грамів—5 грош., до 50 грам.—10 гр. до 100 гр.—15 грош. Поручення 40 гр. (звичайний лист рекомендований в краю 65 гр.), доручення посвіїне 80 гр., отже експрес звичайний 1.25 зол. порученний 1·45 зол. Оплата за телеграми: від виразу 15 гр., засаднича такса 50 гр.; оплата за телеграму пильну від виразу 45 гр.

Знов уневажнені вибори до Міської Ради в Любомлі ніби з причини порушення виборчого регуляміну.

Радяться. До Луцька і Рівного в кінці м. м. приїздив Начальник „Народовосцьового" Відділу Міністерства Внутр. Справ п. Сухевек - Сухецкі, котрий відбув якісь наради в Воєвідському Уряді. Можна догадуватись, що там балакалось „про нас, без нас" в звязку з майбутніми виборами.

Нові поштові відділи. 5 ц. м. у володимирському повіті відкрито поштово-телеграфний віддід (уряд) в Іваничах, а 10 ц. м. в тому-ж повіті—в Бубнові; 15 ц. м. така ж пошта відкривається в с. Борсуках, кремянецького повіту.

Чеське „Об'єднання". 27.XI в чеському Квасилові, рівенського пов. відбувся окружний з'їзд волиньських чехів, на якому постановлено заложити чеське „Національне Об'єднання"—організацію, яка має виступити підчас майбутніх виборів до Сойму разом з польськими „санаторами". Головними аранжерами творення цієї організації є редактор чеської газети „Глас Волине" (виходить у Здолбунові) А. Перний і чех І. Земан.—Що-ж—йдуть вибори.

Обікрали церкву в с. Комарові, колківської гм., луцького пов. Вкрадено 224 зол. Запідозреного в крадіжі церковного сторожа Хведора Сахонюка арештовано.

Гарний поштовець! В Заболоттю, ковельського пов., завідуючий поштовим відділом якийсь Войцех Сенявскі, був. учитель з с. Задиб, вкрав на пошті 11.000 зол. і втік у невідомім напрямку. Цікаво те, що Сєнявского попирав як пишуть „Новіни Волиньске" 50 полк „Стшельцув Кресових".

Кримінальна хроніка Волині.

— Біля с. Несвіч, чаруківської гм., луцького пов. злодії напали на Якова Грабовського і забрали в нього 74 дол. і 10 зол. Одного зі злочинців поліція заарештувала.

— В кол. Полоняни, коритницької гм., володимирського пов. згоріла хата Кл. Корпинка. Поліційне слідство виявило, що підпалив Ів. Калинич зі своїм сином Степаном, котрих заарештовано.

Конкурс на проєкти православних церков в Польщі. Свого часу „Т-во техників" у Варшаві, в порозумінні з Св. Синодом православної церкви, оголосило конкурс проєктів православних церков, камінних і деревяних. По тих проєктах мають будуватись церкви. Проєкти ці мали б бути виготовлені в стилі „місцевому" (українському). На днях комісія розглядала надіслані проєкти і їх оцінювала. З поміж 44 проєктів, надісланих з Польщі, Чехословаччини, Фінляндії, Латвії й Туреччини, признано в відділі мурованих церков першу нагороду проєктові № 17, автором котрого є Борис фон Зінсерлінг в Варшаві. Другу нагороду признано проєктові Ч 12, автором котрого є Роман-Міхал Пенкальскі з Лодзі. В відділі деревяних церков першу нагороду признано проєктові ч. 39. Автором його є Ігор Питянко з Константинополя. Другу нагороду признано проєктові Ч. 35—автор Олександер Лушпинський зі Львова. Постановлено закупити проєкти ЧЧ. 19, 28 і 33.

Розвязання сельробівського Комітету допомоги жертвам повені у Львові. Сельробівсько-інтернаціональний „Головний Селянсько - робітничий Комітет допомоги жертвам повені в Галичині"—у Львові поліція розвязала, а помешкання канцелярії Комітету опечатала. Влада домагалась, щоби гроші комітету віддати польському урядовому комітетові. А через те що готівки не найдено — заарештовано членів комітету, редакторів сельробівської газети „Наше Слово" Василя Сороневича і Ів. Крайківського.

Веселий кутик.

У ворожки

— До 40 літ будете бідувати...
— Ну, а потім?
— А потім—привикнете.

Заборонена дорога.

Жандарм до селянина, що веде бика: Стій! Не бачиш, що на таблиці написано: Дорога для піших!

Селянин, показуючи на бика: Або він що—каретою їде?!

Яка ріжниця.

— Яка ріжниця між блохою і собакою?
— ?.. Не знаю.
— Така, що собака може мати блохи, а блоха собак ні.

Білу з чорними крапками.

Стара панна прийшла до кравця замовити собі сукню на смерть. Питається:
— А які сукні на смерть замовляють люде?
— Як для кого: коли замовляють для панни—то білу, а як для замужньої жінки — чорну.
— То прошу мені зробити сукню білу з чорними крапками.

Перед весіллям.

Молодий до дивчини:
Мої батьки дадуть нам коні, а твої корову, а свиней самі розмножимо.

Біржа на 9.XII.: долар амер. 8·87, золот. руб. 5—23 70 з л.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 6·05, пшениця—8·00, ячмінь 5·45 овес—5·20, гречка—5 90., просо—7 00, рі пак—11·00, лянка—11·00, вика 4·50 хвасоля—7·25, горох—7·00, мак—16·60 картоплі—1·20.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ „УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ“

ДРОВА

продаються на станції зал. **АНАТОЛІЯ** (колія Луцьк—Сінкевичівка).

ПОШУКУЕМО

гідної довірря особи

для котр ї в її місці замешкання маємо намір урядети філію нашого підприємства. Заняття і місце замешкання не має значіння. Постійний місячний дохід **1500 зол.** Рефлектант займався-б під керовництвом Дирекції провадженням філії, а спеціяльно поділом товарів (тільки не склад) на свою окотицю. Теперішне заняття можна затримати. Зголошення під „Filja № 348“ do Biura Ogłoszeń „Par“ w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego. 11.

— — ВЖЕ ВИЙШОВ — —
і продається по всіх книгарнях

Ювилейний Календар-Альманах

„ДНІПРО“

на 1928 р.

присвячений

десятиліттю української революції.

Окладинка проф. П. Холодного.

Ціна 3 зол., з пересилкою 3 30 зол. Замовляти у накладні „Українського Т-ва Допомоги Емігрантам з Великої України“, Львів вул Руська ч. 3[III пов.

Вже вийшло 3 число місячника

„ЖИТТЯ і ЗНАННЯ“

На його зміст складається сім статтей, один опис подорожі і роман Всіх ілюстрацій є 49, 1 образ, 1 карта, 1 таблиця, 1 портрет і 1 дереворит.

Спішіть з передплатою! Передплата виносить: на рік 18 зол., на 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол. Замовляти на адресу: Товариство „Просвіта“, Львів, Ринок 10 II пов.

В кожній українській хаті, читальні і товаристві

повинні бути українські портрети Тараса Шевченка, Івана Франка і образ славного полковника козацького

БОГУН під БЕРЕСТЕЧКОМ

проф. Івасюка, виконаний в трьох красках, на гарному папері в першорядному заведенні.

Ціна портретів Шевченка і Франка á 1·80 зол.

Ціна образу „Богун“ 10 зол.

Гроші можна пересилати на наше конто в Земельнім Банку у Львові, Підвалє 7. Замовляти Ukr. Buchhandlung Theodor Sawula, Wien, I., Riemergasse 2. Austrja.

Жадайте безплатно списку книжок, мап, листівок і товариських відзнак нашої книгарні.

2—2

Вийшов з друку

УКРАЇНСЬКИЙ, СТІННИЙ, ВІДРИВНИЙ КАЛЕНДАР на 1928 рік

у двох фарбах, з друком на обох сторінках кожного щоденного листка. Ціна 1 зл. 50 гр., зі стінкою 1 зл. 80 гр. Книгарням, Просвітам і кооперативам значний опуст в залежности від замовлених примірників. Кількість видання обмежена й на комісовий продаж календар не відпускається. Замовляти можна в книгарнях „Наша Культура“, а також у видавця Сергія Дибенко, м. Рівне, Селянський Кооп. Банк, ул. Вартова 6.

Лєн — Коноплі — Клочча і Вовну

купує за готівку або вимінює найкорисніше на готову мануфактуру як полотна, цайги, сукна, бархани і пр.

лише одинока українська Акційна Спілка

„ПОЛОТНО“

у ЛЬВОВІ вул. ГОРОДЕЦЬКА, 95.

Залізничі посилки оплачуємо самі. Заміну полагоджуємо в дні приходу сирівців до нас. — — —

УВАГА: Нема инших того рода українських спілок лише Акційна Спілка „ПОЛОТНО“ у Львові. — — —

10—7

Кожний господар купує тільки

„ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАРЯ“ знаменитий календар на 1928 рік,

рік видання III.

з „Практичним господарським порадником“

240 стор., до 120 мал. багато практичних порад

Уложили визначні агрономи за редакцією агрон. Евгена Архипенка.

Єдиний календар, що завше має добре розроблений календар астрономічний та церковний.

— — Ціна зол. 3.— — —
з пересилкою зол. 3 50, за післяплатою зол. 3.80.

Набути можна по всіх книгарнях та в редакціях часописів:
„Сільський Світ“, Львів, Собіського 32.
„Новий Час“, Львів, Руська 18.

Повідомлення.

Кооперативно-Інструкторський Відділ при Українському Кооперативному Банку на Волині повідомляє, що відбудуться в Луцьку **двохмісячні господарчо-кооперативні курси** від 10 січня до 10 березня 1928 року. Крім заслухання теоретичних предметів, слухачі перейдуть практику в філії „Народньої Торговлі“ й Українбанку. Всі що складуть відповідні іспити й відбудуть практичні роботи, одержать свідоцтва на право праці в кооперативах I. ступіня (споживчих і кредитових). Право навчання даремне, але утримання є справою слухачів. Слухачі повинні бути обізнані з аритметикою, добре читати й писати. Подання адресувати: **Луцьк, Ягайлонська, №93.**, Українбанк.

ДИРЕКЦІЯ.

Читайте! **„НОВУ ХАТУ“** **Передплачуйте!**

журнал для плекання домашньої культури.

в „Новій Хаті“ знайдете поради, як урядити і прикрасити свою хату.
в „Новій Хаті“ знайдете найкращі зразки народнього мистецтва, вишивок і ручних робіт.
в „Новій Хаті“ знайдете практичні поради, як прибрати себе і рідню дешевим коштом в гарні і модні одяги.
в Новій Хаті“ знайдете богато цікавих оповідань і статей про всі справи, які цікавлять кожну жінку громадянку.

Великі таблиці кроїв, як безплатний квартальний додаток (дістануть лише передплатниці).

Річна передплата виносить зол. 18,—піврічна зол. 9,—чвертьрічна зол. 5.—Для заграниці 3 доляри.

Адреса: Львів, вул. Руська ч. 18. I пов.

ВИДАВНИЦТВО

ПОДІЛЬСЬКА ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА В ТЕРНОПОЛІ.

видало і продає:

I.

С. Віла — Поцілунок Юди—п'єса на 4 дії — 2 зол. — с.
Б. Грінченка — Степовий Гість — драма на 5 дій 2 „ 50 „
[(на вичерпанню)
М. Кропивницький — Вій (з партитурою) (комедія на 5 дій) — 10 зол. — с.
В. Мартиневич—Досиджувала посагу—комедія на 3 дії — 1 „ — „
„ —Міщане — драма на 5 дій — 1 „ 50 „
„ —Потерчук — п'єса на 5 дій — 1 „ 50 „
[(на вичерпанню)
„ —Трьох до вибору—фарс на 3 дії — 2 „ — „
„ —Гріхи молодости (іспанська муха) [фарс на 3 дії — 2 „ — „
Рутковський — Нечиста сила — комедія 4 дії — 2 „ — „
А. Шатковський — Кума Марта — драма на 5 дій — 2 „ — „
В. Чубатий — Воскресення — п'єса на 4 дії — 2 „ — „
В. Герасимович — Мармузеля — комедія на 3 дії — 2 „ — „
„ — Мамона—п'єса на 5 дії — 2 „ — „

II.

ДІТОЧИЙ ТЕАТР:

Рудий Е. — Ще той ся не вродив, щоб усім догодив — [на 1 дію — 40 с.

III.

Видавництво Подільська Театральна Бібліотека має на складі американські драматичні твори і продає:

Безбатченко — драма на 4 дії — 3 зол. 50 с.
Бондарівна — „ „ 4 „ — 2 „ — „
Вихрест — „ „ 5 „ — 3 „ 50 „
Дівочі мрії — „ „ 5 „ — 5 „ — „
Доки сонце зійде „ „ 4 „ — 3 „ 50 „
Душогуби — „ „ 5 „ — 3 „ 50 „
Душогубка — „ „ 4 „ — 3 „ — „
Гриць Мазниця — комедія на 5 дій — 3 „ 50 „
За Немань іду — оперета на 3 дії 2 „ — „
Запорожський клад—оперета на 3 дії— 2 „ — „
Жидівськй розвід — драма на 5 дій— 3 „ 50 „
Катерина (Мужичка) —драма на 4 дії— 3 „ — „
Мазепа — драма на 5 дій— 3 „ 50 „
Маруся Богуславка — драма на 4 дії— 4 „ 50 „
Недолюдки — комедія на 3 дії— 3 „ — „
Орися — драма на 5 дій — 3 „ 50 „
Панна Штукарка — комедія на 3 дії— 3 „ 50 „
Павук, або Глитай—драма на 4 дії— 4 „ — „
Пімста Жидівки — драма на 4 дії— 4 „ — „
Повернувся з Сибіру—драма на 5 дій — 3 „ 50 „
Трійка гільтаїв — комедія на 5 дій — 3 „ 50 „
Циганка Аза — драма на 5 дій — 4 „ 50 „

До всіх амер. драм. творів є на продаж партитури.

IV.

Видавництво Под. Театр. Бібліотека з краевих видань має на складі і продає:

А. Чайківський — Панич — повість з галицького життя— 5 зол.
Е. Рудий — Підручник кооперативний — 2 „
„ — Народне господарство — 1 „

Замовлення слати по адресі:
Подільська Театральна Бібліотека — Тернопіль (Tarnopol).

Видавець М. Черкавський

Drukarnia F. Richtera Łuck

Відповід. редактор С. Вишнівський.